

**Petri Ridolphini J. C. Nobilis Cortonensis, Patritiiqve
Romani, Ac Protonotarii Apostolici, De ordine procedendi
in Iudiciis in Romana Curia Praxis Recentior**

Ridolfini, Pietro

Coloniae Agrippinae, 1680

Caput VII. De Declinatoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99137)

65 coram Pirovano. Aut constat, † quod alienatio fuit facta in fraudem paratæ executionis, & sic judicialis autoritatis, & tunc non est necesse agere rescissoria, sed potest fieri executio recta via contra tertium possessorem, siue actum fuerit actione personali, siue reali, Bart. in d. l. creditores num. 23. vers. aut habet causam ab eo, latè Rot. in dicta Romana Vsufr. Et vers. 3. est casus, coram bo. mem. R. P. D. Pirovano, Buratt. decis. 166. num. 1. & seqq.

66 Cæterum quando fuit actum actione personali plenius distinxit Rot. in d. Rom. Vineæ coram Rever. D. Vrcellen. dec. 364. Nam aut fuit relaxatum mandatum executivum vigore obligationis cameralis, aut sententiæ, & rei judicata, quæ & ipsa habet executionem paratam, & non fuit ulterius processum, nec facta executio, & tunc nili probetur tertium possessorem, qui emit post relaxatum mandatum, habuisse notitiam litis, & quod debitor tunc erat inops, vel quod tunc debitor non habebat alia bona, licet notitia litis non probetur, non potest procedi ad ulteriora contra tertium in executione, sed agendum est rescissoria, vel alia via ordinaria, latè Duran. d. decis. 364. num. 22. cum pluribus seqq. Ferentill. ad Buratt. decis. 917. n. 9. & seq.

67 Aut post relaxatum mandatum fuit devotum ad ulteriorem executionem, & tunc aut fuit processum per viam pignoris judicialis, aut per viam pignoris pratorii: si per viam pignoris judicialis, ut quia facta fuerit executio ad instantiam creditoris per officiales euriæ in aliqua re stabili debitoris non debita, ad effectum litigationis, & subhaftationis juxta praxim quam ponit Sal. Tib. lib. 1. c. 41. quod proprie dicitur pignus judiciale, & non pratorium, & de quo loquitur tit. C. si in caus. jud. pig. cap. fuer. & tunc aut hujusmodi pignus de tempore alienationis in tertium possessorem non erat adhuc positum sub hasta, & non potest contra tertium ad ulteriora via executiva procedi, nisi vel probetur scientia litis de tempore alienationis, seu paratæ executionis, vel quod pendente lite debitor non habuit alia bona, super quibus possit fieri executio latè, Duran. d. decis. 364. n. 29. & seqq. Ferentill. ad Buratt. d. decis. 917. n. 11. & seq. aut † hujusmodi

68 Pignus de tempore alienationis in tertium erat positum sub hasta, & tunc contra tertium potest ad ulteriora in executione procedi, absque eo quod agatur revocatoria, aut alias via ordinaria Ferentill. ad Buratt. d. decis. 917. n. 7. ubi plures cumulat, & dicit omnes in hoc convenire.

69 Si vero fuit processum per viam pignoris pratorii, quod non dicitur capi. ut judiciale, sed creditori dari, de quo pignore loquitur statutum in urbu lib. r. cap. 194. & ibi Ferenzon. tradit & de quo tit. ff. de bon. aut. jud. possid. & C. de pignor. præt. cum pignus pratorium non solum dicatur, quando creditor facit se immitti ante sententiam in debitoris non competentis contumaciam, ut per Ferenzon. ad Stat. urb. d. c. 194. n. 2. Sed etiam quando datur ei

immissio vigore mandati executivi, seu rei judicata, ut per Duran. d. decis. 364. num. 35. Rot. decis. 185. num. 3. par. 6. recent. Et tunc aut quis fuit tantum immisus † in possessionem ex primo decreto, quod in actione personali solum transfert commodum corporalis detentionis, & possessionis causa custodiæ, ut per Marant. de ordin. jud. par. 7. principali in secundo membr. tit. de contum. n. 22. Papien. in form. resp. rei convent. in verb. in termino, n. 14. Duran. d. decis. 364. n. 46. adeo quod sic immisus non efficitur verus possessor, nec facit fructus suos, ut per Duran. d. decis. 364. n. 49.

71 Et tunc † si capto hujusmodi pignore pratorio bona pignorata alienantur in tertium possessorem, An possit contra tertium in hoc casu procedi via executiva ad ulteriora, sunt contrariæ opiniones DD. & secundum veriorum sententiam, quam tenet Rota, non potest agi, nec procedi ad ulteriora in hoc casu in executione contra tertium, sed agendum est prius rescissoria, vel alias via ordinaria, nisi ut supra probetur notitia litis, seu immisionis, vel quod debitor lite pendente non habuit alia bona, Duran. d. decis. 364. num. 33. & num. 40. & seqq. & decis. 447. num. 1. & seq. Ferentill. ad Buratt. decis. 917. num. 13. vers. contrariam.

72 Aut quis fuit immisus non solum ex primo, sed etiam ex secundo decreto, quod transfert veram possessionem, & dominium, Marant. de ordin. judic. dicto secundo membr. tit. de contum. num. 12. vers. secundum Papien. in forma resp. rei in verb. in termino, n. 14. vers. secundum, adeo quod sic immisus facit fructus suos, Duran. d. decis. 364. n. 36. Et † tunc si alienatio fiat in tertium, nili possessor in continenti doceat de jure suo aliunde quam ex facto debitoris, qui alienavit, licet res hujusmodi alienata non fuerit adhuc posita sub hasta, nihilominus potest ad ulteriora procedi contra illum in hoc statu causæ ementem, nec opus est alia rescissoria, Duran. decis. 364. n. 15. Ferentill. ad Buratt. d. decis. 917. n. 7. multo minus agendum erit rescissoria, si res erat etiam posita sub hasta, Duran. d. decis. 364. n. 14.

73 364. n. 36. Et † tunc si alienatio fiat in tertium, nili possessor in continenti doceat de jure suo aliunde quam ex facto debitoris, qui alienavit, licet res hujusmodi alienata non fuerit adhuc posita sub hasta, nihilominus potest ad ulteriora procedi contra illum in hoc statu causæ ementem, nec opus est alia rescissoria, Duran. decis. 364. n. 15. Ferentill. ad Buratt. d. decis. 917. n. 7. multo minus agendum erit rescissoria, si res erat etiam posita sub hasta, Duran. d. decis. 364. n. 14.

74 Aut denique fuit actum actione personali in rem scripta, pro ut est illa, quæ competit pro fructibus censuum, super Vineæ seu alia restabili impostorum, non solutis, & tunc idem juris est, quod in actione reali, ut possit ad ulteriora contra tertium executive procedi absque rescissoria, Mant. decis. 7. num. 2. & seq. Ferentill. ad Buratt. d. decis. 917. n. 9. vers. non obstat.

S Y M M A R I U M CAP. VII.

- 1 Exceptio declinatoria debet opponi ante consensum in jurisdictionem.
- 2 Protestatio super incompetencia, & ejus formula.
- 3 Protestatio, & oppositio incompetencia, & ejus formula in casu, in quo est opus opponere etiam alia exceptioes sub conditione.

- 4 Index in dubio se iudicat competentem.
- 5 Citatio ad dicendum contra facultates, & videndum reassumi causam, & ejus formula, ac processum coram A.C.
- 6 Protestatio, & oppositio pendente litis extra tribunal coram A.C. & ejus formula.
- 7 Citatio ad dicendum contra facultates, & videndum reassumi causam ab A.C. coram primo collateralis, & ejus formula, ac processus.
- 8 Citatio ad dicendum contra facultates, & videndum reassumi causam coram Vicario, & ejus formula, & processus.
- 9 Citatio ad dicendum contra facultates, & videndum reassumi causam coram Gubernatore, ejusque formula, & processus.
- 10 Qui primo obtinuit inhiberi, & preterea ex adverso inhibitione, potest citare ad videndum declarari incidisse in penis.
- 11 Citatio ad videndum declarari incidisse in penis, ejusque formula, & processus.
- 12 Si pars primo obtinet inhiberi, cautius est, citare ad videndum reponi coram eo, qui inhibuit.
- 13 Citatio ad videndum reponi, & remitti causam, ejusque formula, & processus.
- 14 Si non est spes repositionis, cautius est citare coram Eminentiſſimo Signaturæ præfecto, ad videndum remitti causam.
- 15 Citatio coram præfecto signaturæ ad videndum remitti causam, inhiberi, ejusque formula, & processus.
- 16 A decreto Eminentiſſimi præfecti signaturæ non potest appellari.
- 17 Citatio coram Eminentiſſimo signaturæ præfecto ad videndum reponi, ejusque formula, & processus.
- 18 Obſpectum inhibitionis Eminentiſſimi præfecti citatur coram eo, ad videndum declarari incidisse in penis.
- 19 Citatio ad videndum declarari incidisse in penis coram Eminentiſſimo præfecto signaturæ, ejus formula, & processus.
- 20 Index parti suspectus in tribunali A.C. allegatur suspectus coram A.C. met.
- 21 Protestatio super suspicionem iudicis coram A.C. met, & illius formula.
- 22 Citatio ad concordandum de alio iudice in locum suspecti allegati coram A.C. met, & illius formula, ac processus.
- 23 Citatio ad dandum istam confidentium coram A.C. met, & ejus formula, & processus.
- 24 Alia citatio ad dandum istam confidentium, ejusque formula, & processus.
- 25 A.C. est iudex inter ejus locumtenentes de jurisdictione contententes.
- 26 Citatio coram A.C. met, ad videndum remitti causam ad alterum ex locumtenentibus, & ejus formula, & processus.
- 27 A.C. vel ejus locumtenens iudicat inter Notarios, & remittit causam ad eum, per cujus acta fuit prius in tribunali introducta.
- 28 Citatio ad videndum remitti causam ad Notarium, per cujus acta fuit preventum, ejusdem formula, & processus.
- 29 A.C. si nolit iudicare inter ejus Notarios, remittit causam ad eorum Mensarium.
- 30 Citatio coram mensario ad videndum remitti causam, ejusque formula, & processus.
- 31 Notarius A.C. potest allegari suspectus coram Decano, qui alium extrahit in ejus locum.
- 32 Exceptio quid sit, & quatuorplex.
- 33 Exceptio declinatoria tripliciter consideratur, & iudex incompetens tripliciter dici potest.
- 34 Iudex effectus cacus retinet officium iam ante acquisitum.
- 35 Iudex incompetens ratione naturæ causæ quomodo dici possit.
- 36 Iudex in causâ propria nemo esse potest.
- 37 Papa potest esse iudex in causâ propria.
- 38 Episcopus potest esse iudex in causâ sua Ecclesiæ.
- 39 Episcopus non potest esse iudex in causâ, quæ spectat ad eum iure proprio, secus si iure Ecclesiæ, vel dignitatis.
- 40 Actor sequitur forum rei.
- 41 Exceptio declinatoria debet opponi ante confesum in jurisdictionem.
- 42 Exceptio reddens iudicium retro nullum, potest opponi quandoocunque.
- 43 Exceptiones dilatorias, & peremptorias opponens videtur consentire in jurisdictionem.
- 44 Satisfactio de iudicio sisti, & petitio copiae libelli non inducunt consensum in jurisdictionem.
- 45 Substitutio procuratoris non inducit consensum in jurisdictionem.
- 46 Exceptio declinatoria, & deinde alia sunt proponende.
- 47 Exceptionibus omnibus simul oppositis, censetur primo opposita declinatoria.
- 48 Exceptiones declinatorias, in primis, & deinde alias sub conditione opponere, cautius est.
- 49 Iudex procedens ad ulteriora censetur rejicere exceptiones declinatorias.
- 50 Pars non appellans ab ulteriori processu censetur iudicem tacite approbasse.
- 51 Sequentes Rom. Curiam, & Forenses in urbe degentes sunt sub jurisdictione A.C.
- 52 Declinatoriam opponens debet protestari, se non consentire in jurisdictionem, nisi si, & quatenus.
- 53 Protestatio citra consensum, & nisi si, & quatenus debet repeti in unoquoque actu, alias censetur recessum ab ea.
- 54 Exceptio incompetentiæ, non retardat executionem obligationis cameræ, ideo cautius est citare ad videndum reassumi.
- 55 Iudicium, ubi est ceptum, ibi finem accipere debet.
- 56 Processus coram secundo iudice valet, nisi fuerit opposita declinatoria, & appellatum ab ulteriori processu, quatenus, &c.
- 57 Civis quis sit, & quomodo civis quis efficiatur.
- 58 Cives ex privilegio sunt veri cives, & gaudent privilegio statuti, si in urbe degunt, & iustinent onera.
- 59 Cives Romani non possunt conveniri nisi in curia Capitolina.
- 60 Si Romanus sit obligatus in forma Cam. est locus preventionis inter A.C. & curiam Capitolinam.
- 61 Incola quis sit.
- 62 Incolatus quomodo contrahatur.
- 63 Incolatus non acquiritur sine animo, etiam si quis habitaret in loco per mille annos.
- 64 Protestatio, quod quis non intendit acquirere incolatum, debet esse clara, alias non relevat.

- 65 Roma est patria communis.
- 66 Roma facilius contrahitur domicilium, quam alibi.
- 67 Curiales, & sequentes Romanam curiam non acquirunt in urbe domicilium, & quare.
- 68 Curialis ex quibus dicatur acquirere domicilium in urbe.
- 69 Curialis licet conjecturè dicatur acquisivisse in urbe incolarum, non tamen est subiectus foro Capitolino.
- 70 Advena, qui se incolam expresse fatetur, vel causam in curia Capitolina semit reassumi, pro incola habendus est.
- 71 Inter cives, & incolas quoad privilegium fori non est differentia.
- 72 Incola urbis potest conveniri tantum in curia Capitolina, nisi sit incola, curialis vel campfor, non civis.
- 73 Sinicola est obligatus in forma camera, est locus preventionis inter A. C. & curiam Capitolinam.
- 74 Inter duos iudices privative quoad alios de iurisdictione contententes, videtur esse locus preventionis.
- 75 Eminentissimus Cardinalis Vicarius S. D. N. Pape est iudex ordinarius in Romana curia.
- 76 Si Clerici Romani, & loca pia in forma camera obligata reperiantur, est locus preventionis inter A. C. & Vicarium Pape.
- 77 A. C. est iudex Hebræorum in forma camera obligatorum privative quoad alios præterquam in litibus dependentibus ab alijs tribunalibus.
- 78 Cardinalis Vicarius inter, & contra Hebræos, est iudex privative quoad alios, nisi agatur vigore obligationis cameralis.
- 79 Cardinalis Vicarius est iudex inter Hebræos active, & passive, sed inter alios, & Hebræos passive, tantum.
- 80 Eminentissimus Cardinalis camerarius est iudex Hebræorum Bancheiorum.
- 81 Clericus in minoribus non gaudet privilegio fori, nisi incedat in habitu, & tonsura, & ulterius habeat beneficium, vel inserviat Ecclesie.
- 82 Clericus in minoribus incidens in habitu, & tonsura, licet non gaudeat privilegio fori, nisi inserviat Ecclesie, gaudet tamen omnibus alijs privilegijs clericalibus.
- 83 Declarationes sacre congregationis concilij habent vim legum, & faciunt ius quoad omnes, prout ipsi sacri Canones.
- 84 Declarationes sacre congregationis concilij ligant in utroque foro etiam si non sint publicata.
- 85 Declarationes aliarum congregationum equiparantur declarationibus congregationis concilij.
- 86 Rota solet semper deferre declarationibus sacre congregationis, & illis acquiescere.
- 87 Paria sunt forum sortiri & statuti ligari.
- 88 Clericus, qui sortitur forum laicale, ligatur statuto laicali in ordinarijs, secus in decisorijs.
- 89 Illustrissimus Gubernator urbis est iudex ordinarius Romana curie, & quidem in causis mercedum privative quoad alios.
- 90 Signatura quomodo rescribat in causis mercedum quando appellatur à sententia gubernatoris.
- 91 Causa mercedis, in quibus quis non auditur, nisi facto deposito, in Tribunali Gubernatoris, sunt tantum, quando agitur de mercede mensura, vel diutius.
- 92 Iudices ordinarij in Romana curia sunt multi, & inter eos sepe est de iurisdictione contentio.
- 93 Cardinalis camerarius est iudex ordinarius Romana curie, & habet iurisdictionem in concernentibus interesse camera.
- 94 Camera sit coram camerario bis in hebdomada in diebus Rotabilibus.
- 95 Camera præstunt duodecim clerici, qui habent iurisdictionem tantum in concernentibus interesse camera.
- 96 Clerici camera habent iurisdictionem omnes collegialiter non ut singuli, & faciunt unum tribunal ad instar auditorum rota.
- 97 Camera per se rescribit in causis cameralibus, & appellationum à sententijs cameralium.
- 98 Clericus mensarius scribit propositiones, & Decanus causas distribuit in plena camera, & n. 99.
- 99 Clerici, præfetti, & præsidentes quot, qui sint in Camera, & in quibus consistat eorum iurisdictionis.
- 100 Illustrissimus Thesaurarius Sanctiss. D. N. Pape iudex ordinarius Romana curie, & Spoliorum in Italia, in quibus habeat iurisdictionem.
- 101 Soldanus Turris Nona, & Marejallus urbis, seu curia sabellorum sunt iudices pedanei, & quam iurisdictionem habeant.
- 102 Iudex Burgi est iudex habitantium in Burgo, & quas causas ab eo reassumat A. C.
- 103 Iudex Fabricæ S. Petri est iudex ordinarius, & cognoscit causas Fabricæ summarie.
- 104 Iudices locorum piorum sub iurisdictione Vicarij Pape non existentes, sunt iudices privative quoad alios, & privilegia inter eos conquassantur.
- 105 Iudices Basilicarum in eorum franchijs, ac personarum illis inservientium erant olim iudices privative, quoad alios active, & passive.
- 106 Iudices Basilicarum hodie sunt iudices privative active, & passive, quando agitur de interesse Basilicarum, alias secus ex constitutione S. D. N.
- 107 Inter Basilicas est locus preventionis ex eadem constitutione Sanctissimæ, & prozemijsione causarum aditur Præfatus signatura Sanctissimæ.
- 108 Causæ in Rota committuntur omnes per rescriptum signaturæ iustitiæ, nec possunt ab A. C. reassumi, sed pro avocatione debet adiri signatura.
- 109 Actor, qui commisit causam in rota, si agitur vigore obligationis cameralis, potest variare & agere coram A. C. si res fuit contumax.
- 110 Auditores rota sunt duodecim, & dicuntur Capellani Pape, & quare n. 111.
- 111 Summus Pontifex olim sortum à Senatu causas ex universo orbe confluentes in sua Capella ad relationem doctissimorum virorum per seipsum decidebat.
- 112 Auditores rota cur auditorum causarum sacri Palatii appellari.
- 113 A. C. reassumit causas ab omnibus iudicibus ordinarijs Romane curie juxta ejus facultates, non tamen à iudicibus Basilicarum, dum agitur de eorum interesse.
- 114 Causa infra summam scutorum undecim, non possunt reassumi.

De exceptione declinatoria
Pars Prima. Cap. VII.

- 115 *Causa non potest reassumi si fuit consensus in jurisdictionem.*
- 116 *Eminentissimus Card. Praefectus Signaturae iudicat in manu regia inter tribunalia urbis, quando est de jurisdictione contentio.*
- 117 *Exceptio iudicis suspecti est opponenda ante consensus in jurisdictionem, & potest opponi sub conditione.*
- 118 *Mandatum speciale requiritur ad allegandos iudices, & Notarios suspectos, licet quandoque tacita ratificatio sufficiat.*
- 119 *Mandatum facis speciale dicitur ad allegandum aliquem suspectum, si in eo sit clausula generalis, ad iudices, & Notarios suspectos allegandum.*
- 120 *Comparens coram iudice allegato suspecto sine protestatione, vel cum protestatione contraria facto, censetur a recusatone re edere.*
- 121 *Quilibet iudex potest suspectus allegari, etiam ordinarius, praeter in de iure Canonico.*
- 122 *De iure civili iudex ordinarius non potest in totum recusari, sed datur ei adiunctus.*
- 123 *Signatura subrogat aliquando iudices in locum suspectorum, tam in curia, quam extra.*
- 124 *Iudice suspecto allegato, si ex adverso proceditur ad ulterius, processus est nullus, etiam si non appelleretur de iure civili, secus de iure Canonico.*
- 125 *Causa suspensionis non est coram iudice suspecto exprimens de iure civili, sed bene coram auctoritate, secus de iure Canonico.*
- 126 *Causa suspensoria de iure civili probatur iuramento, secus de iure Canonico.*
- 127 *Causa suspensionis Arbitri, Consultoris, Notarii, Procuratoris, & delegati, probatur iuramento, etiam de iure Canonico.*
- 128 *Causa suspensionis iusta, quae sint, remissive.*
- 129 *Iudex semel approbatus non potest sine nova causa allegari suspectus.*
- 130 *Notarius, peritus, & similes, semel approbati, non possunt sine nova causa allegari suspecti.*
- 131 *Iudex tribunalis A.C. quomodo allegetur suspectus, & alius eius loco deputatur.*
- 132 *Clericus camerae an, & quomodo possit allegari suspectus, ut alius eius loco deputetur.*
- 133 *Camera non allegatur suspecta, sed Clericus de eius causa, vel eius conjunctusque in quartum gradum discutitur debet Camera re, id est.*
- 134 *Rota non allegatur suspecta, sed auditor, dum agitur de eius, vel ipsius Conjugis interesse, amovetur a Rota, id est in signatura.*
- 135 *Iudex in Roma a curia altera parte abente datur ad petitionem alterius, secus utraque parte petente.*
- 136 *A.C. deputat iudicem ex officio, non ad petitionem partis, id est observat Regens Cancellaria in commissionibus in curia.*
- 137 *Dissensio cap. oblata de app. non habet locum in curia, & quare.*
- 138 *In curia A.C. citatur ad concordandum de alio iudice, alias videndum deputari ex officio ex praxi.*
- 139 *Notarius potest allegari suspectus medio iuramento, si adest mandatum speciale.*

SI quis conventus fuerit coram iudice competente, poterit opponere exceptionem. *Item declinatoriam, a qua tamen opponenda venit ante consensus in jurisdictionem, nam*

B post consensus opponi amplius non potest. **B.**

C Unde, si quis Forensis **C.** in forma camerae obligatus, conveniatur in curia Capitolina, vel alia incompetente, poterit protestari in actis iudicis incompetens, & opponere dictam exceptionem ut infra, videlicet.

2 Pro NN. contra NN.

In officio NN. citra consensus in jurisdictionem, nisi si, & quatenus D de iure teneatur, & non alias, aliter, nec alio modo &c. ita quod potius pereat actus quam protestatio, quae intelligatur repetita in principio, medio, & fine praesentis

E actus, & comparitionis, & cuiusvis alterius, E quem seu quam in futurum fieri contigerit &c. Dixit de se Forensis, prout docuit per fidem tenoris &c. & fuisse actum vigore obligationis Cameralis (vel causam pendere per acta NN. coram NN. & fuisse consensus in jurisdictionem) ideo petit causam remitti ad dictam curiam, & ad suum iudicem & nihil innovari in praesenti curia, alias protestatus fuit de nullitate, & aliis licite protestandis omni &c.

Ceterum, si aliqua ratione sit necesse opponere etiam alias exceptiones dilatorias, vel peremptorias, poterit fieri protestatio hoc modo, videlicet.

3 Pro NN. contra NN.

In officio NN. citra &c. nisi si & quatenus &c. ita quod &c. & dixit causam esse remittendam ad curiam NN. per acta NN. attento (*hic inferatur ratio, ob quam remissio peractum*) & ideo protestatus fuit ut fieri nisi coram dicto NN. per dicta acta NN. & nisi prius pronuntiatio super dicta incompetencia, alias &c. & his salvis, & non alias &c. ita quod &c. & quatenus D. NN. coram quo dictus compitens convenitur, sit iudex competens, quod non creditur, tunc & eo casu, & sub tali conditione, F & non alias, aliter, nec alio modo &c. contra praesentia iura, seu praesentium creditum, & petit ex adverso opponi omnes exceptiones generales, & quae sub generalium appellatione quovis modo comprehenduntur, salvis jure &c. omni &c.

Et licet possunt, ut supra, juxta dictam cautelam, sub conditione opponi exceptiones generales, ita quoque poterunt opponi speciales, si opus fuerit.

4 Sed quoniam iudex in dubio semper iudicabit se competentem, ideo melius erit citare adversarium coram iudice, qui praetenditur competens, hoc modo, videlicet.

A. C. N.

5 Citeatur NN. ex adverso principalis ad dicendum con-

contra facultates (*& si adest etiam litis pendentia, adde ad dicendum contra litis pendentiam, & facultates*) Illustrissimo D. A. C. concessas, necnon videndum reallumi causam à curia Capitolina (*seu alia secundum facti contingentiam*) attento, quod instans est forensis, & agitur vigore obligationis camerælis (*& si adest alia ratio opportuna, ob quam remissio pretenditur prout præsentio, consensus in jurisdictionem, & hujusmodi, illa inferatur*) & sibi inhiberi ad statim, ne audeat instantem amplius citare, nec quicquam attentare, vel innovare in dicta curia NN. sub pœnis scilicet 100. & pro illis mandati executivi, & alius arbitrio Domini, & excommunicationis in subsidium &c. ad statim, seu ad p. d. & interim quandocumque, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus reallumpit causam, & inhibuit, & alias prout in actis. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

6 Exadverso si Romanus præterdat causam remanere debere in curia Capitolina, poterit protestari hoc modo, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In Officio NN. citra consensum &c. nisi si & quatenus &c. dixit causam pendere G, in curia Capitolina, & esse inter cives, H & Incolas, I, ideo non possit reallumi & quatenus opus sit, esse potius remittendam ad d. curiam Capitolinam, & suum judicem, ideo &c. alias &c.

Clericus verò, vel alius privilegiatus, & quilibet alius poterit protestari, allegando rationes, ob quas causam non potest reallumi, sed potius debet remitti ad suum judicem, secundum factorum contingentias, mutatis mutandis: sed quia iudex, ut dictum est, in dubio solet pronunciare se competentem, ideo si reallumit, vel non vult remittere, vel non sit spes remissionis, Romanus poterit citare coram suo iudice hoc modo, videlicet.

Primo Collaterali.

7 Citetur NN. exadverso principalis ad dicendum contra litis pendentiam, & facultates (*si litis pendentia adfit*) sin minus contra facultates in clycto populo Romano concessas, necnon videndum reallumi causam à curia A. C. attento quod agitur inter cives, & incolas, & fuit præventum in curia Capitolina, & sibi inhiberi ad statim, sub pœnis arbitrio Domini, ne audeat aliquod mandatum suscipere, aut exequi facere, aut quicquam innovare contra instantem in d. Curia A. C. & decretum opportunitum fieri ad statim seu ad p. d. & interim &c. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Clericus verò si præterdat causam remanere debere coram eminentissimo Vicario L suo iudice, poterit citare hoc modo, videlicet, Eminentissimo Vicario.

Citetur NN. exadverso principalis ad dicen-

dum contra facultates Eminentiss. D. Vicario concessas (*& litis pendentiam, si adest*) necnon videndum reallumi causam à curia A. C. attento quod instans est Clericus Romanus, & fuit præventum, & consensus in jurisdictionem Eminentissimi Vicarii, & sibi inhiberi ad statim, ne audeat mandatum suscipere, aut exequi facere, aut quicquam innovare in curia A. C. contra instantem, sub pœnis arbitrio Domini ad statim, seu ad p. d. & interim &c. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Si vero actum fuit occasione mercedis, poterit quis citare coram Illustrissimo Gubernatore M hoc modo videlicet.

Gubernatore.

9 Citetur NN. exadverso principalis ad dicendum contra facultates Illustriss. D. Gubernatori urbis concessas, & videndum reallumi causam à Curia A. C. attenta præventionem, & causam mercedis, & sibi inhiberi ad statim, ne audeat quicquam innovare in d. Curia A. C. sub pœnis arbitrio Domini ad statim, seu ad p. d. & interim, Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Et sic de singulis, Nam quilibet secundum facti contingentiam poterit citare coram suo N Iudice N ad videndum reallumi, ut supra, mutatis mutandis, & pars adversa protestari, si vult, citra consensum &c. & si obtineatur decretum, poterit fieri solita intimatio in forma, ut supra.

10 Verum quia ille, qui primò obtinuit inhiberi ab A. C. (*seu alio*) poterit citare ad videndum declarari se incidisse in pœnis, hoc modo, videlicet.

A. C. N.

11 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum declarari se incidisse in pœnis in inhibitione contentis, & decerni, & relaxari mandatum de capiendis, & aliud necessarium, & opportunum ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Et obtinebit decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus relaxavit mandatum de capiendis, & alias, prout in actis. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

12 Idcirco ne quis inter jurisdictiones comprimat, ad evitanda inconvenientia, quando adversarius obtinuit primò inhiberi, poterit citare coram illo qui primò inhibuit, hoc modo, videlicet.

A. C. N.

13 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum instantem reponi à quocumque præterito decreto præjudiciali, & remitti causam ad curiam NN. attento quod (*hic inferatur ratio, ob quam pretenditur remissio*) & decretum necessarium, & opportunum fieri ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decre-

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus remisit causam, & alias prout in actis instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 14 Sed si iudex non vult causam remittere, vel non sit spes remissionis, cum in dubio iudices causas non remittant, ut evitentur inconvenientia, & damna, cautius erit citare coram Eminentissimo Signaturæ Præfecto, O qui iudicat inter tribumalia, hoc modo, videlicet.

Eminentissimo Signaturæ Præfecto, sive illius D. Auditore.

- 15 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum remitti causam ad curiam Capitolinam attenta præventionem, & lite inter Romanos (vel ad curiam Eminentissimi Vicarii, attento quod instans est Clericus Romanus, & fuit præventum, vel ad curiam Illustrissimi Gubernatoris, attenta causa mercedis, vel ad aliam (secundum facti contingentiam) & sibi inhiberi ad statim, ne audeat quicquam attentare, vel innovare in curia A. C. (seu alia secundum facti contingentiam) sub pœnis scilicet, 500. & aliis arbitrio Domini, ad statim, seu ad p. d. & interim &c. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Eminentiss. Sign. iustitiæ Præfecto, sive &c.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus remisit causam, & inhibuit, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 16 Quod si quis senferit se gravatum, non poterit citare, nisi coram eodem signaturæ iustitiæ præfecto, seu illius auditore ut infra, quia ab ejus decreto non datur appellatio, aut recursus, ex Reformatione san. mem. Pauli V.

Signaturæ iustitiæ præfecto, sive &c.

- 17 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum reponi instantem à quocumque prætenso decreto præjudiciali, & remitti causam ad NN. suum iudicem, attento quod (*inseratur ratio*) & sibi inhiberi ad statim, ne audeat quicquam innovare coram NN. sub pœnis arbitrio Domini, ad statim, seu ad p. d. & interim &c. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Signaturæ iustitiæ præfecto, sive &c.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus remisit causam, & inhibuit, & alias prout in actis. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 18 Quod si quis in spretum inhibitionis procedit ad ulteriora coram alio iudice à quo causa fuit, ut supra, à præfecto signaturæ advocata, citatur hoc modo, videlicet.

Signaturæ iustitiæ præfecto, sive &c.

- 19 Citetur NN. exadverso principalis ad videndum

dum declarari incidisse in pœnis in inhibitione contentis, & revocari attentata in spretum Signaturæ, ac decerni, & relaxari mandatum de capiando, & aliud necessarium, & opportunum ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Signaturæ iustitiæ Præfecto, sive &c.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus relaxavit mandatum de capiando, & alias, prout in actis, Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 20 Ceterum si tribunal A. C. sit quidem competens, sed iudex coram quo fuit ceptum iudiciū, sit alteri parti suspectus, allegatur suspectus in actis coram A. C. met, hoc modo, videlicet, Pro NN. contra NN.

- 21 In officio NN. medio juramento tactis &c., allegavit suspectum P & suspectissimum R. p. d. NN. attento quod propalavit animum suum Q (*vel attenta alia ratione contingente*) ideo protestatus fuit nihil fieri, nisi concordato de alio iudice, alias de nullitate &c.

Deinde citatur coram ipso met Illustrissimo D. A. C. hoc modo, videlicet.

A. C. Met.

- 22 Citetur NN. exadverso principalis ad concordiam de alio iudice in locum NN. suspecti allegati, & dandum listam confidentium, & diffidentium, quatenus &c. alias videndum per Dominum deputari ex officio R & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum. Si pars est contumax, vel non concordet, obtinetur, videlicet.

NN. Petiit ut supra. Extunc Illustrissimus Dominus mandavit dari listas, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. Met.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter D. mandavit dari listas, & alias prout in actis Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Deinde citatur hoc modo, videlicet.

A. C. Met.

- 23 Citetur NN. exadverso principalis ad dandam listam confidentium & diffidentium, quatenus &c. alias videndum per Dominum deputari iudicem ex officio, quibuscumque non obstantibus ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum. Si partes concordaverunt.

NN. Petiit ut supra. Extunc Illustrissimus D. deputavit in iudicem NN. de consensu partibus presentibus (*si partes sit presentes*) vel cum intimatione (*si citatus sit absens*) omni &c.

Si vero partes non concordantur, decretum obtinetur, videlicet.

NN. Petiit ut supra. Extunc Illustrissimus D. deputavit in iudicem NN. nisi ad primam diem cum intimatione omni &c.

Sed si quando quis fuit citatus ad concordandum

dandum de iudice, fuit obtentum decretum non nisi ad p. d. sed cum intimatione simpliciter tunc intimatur, & citatur hoc modo, videlicet.

A. C. Met.

- 24 Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter D. mandavit dari listas, & alias prout in actis, ideo citetur idem ad illam dandum, alias videndum per Dominum deputari iudicem ex officio, quibuscumque non obstantibus, ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum, si partes non concordant, ut supra.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra deputari in iudicem NN. nisi ad p. d. cum intimatione omni &c.

Et in quolibet dictorum casuum sic solita intimatio, videlicet.

A. C. Met.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter D. deputavit iudicem, & alias prout in actis Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 25 Quod si causa fuit cepta per acta alicujus Notarii coram uno ex locumtenentibus, & deinde quis citatur coram alio locumtenente per acta alterius Notarii, quia inter locumtenentes ipsemet A. C. est iudex, si inter eos de jurisdictione sit contentio, citatur pars adversa coram A. C. Met hoc modo, videlicet.

A. C. Met.

- 26 Citetur NN. ex adverso principalis ad videndum remitti causam ad R. P. D. NN. per acta inscripti Notarii, attenta litis pendentia, & praeventionem coram eo, & sibi inhiberi ad litam sub poenis arbitrio Domini, ne audeat instantem citare, nisi coram d. D. NN. per acta inscripti Notarii, & decretum necessarium, & opportunum fieri ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

NN. Petiit, & obtinuit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. Met.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter D. remittit causam, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 27 Si verò quis citat coram eodem locumtenente, sed per acta alterius Notarii, citatur coram eodem locumtenente, ad videndum remitti causam ad primum Notarium, coram quo causa pendet, & prius fuit introducta hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 28 Citetur NN. ex adverso principalis ad videndum remitti causam ad D. NN. Notarium infra scriptum, attento quod fuit praeventum, & causa pendet per illius acta, fuit praeventum, & Notarium, & decretum necessarium, & opportunum fieri ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principali qualiter Dominus remittit causam, & alias, prout in

actis. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 29 Quod si iudex nolit judicare inter Notarios, ut aliquando occurrit, & remittat causam ad D. Mensarium Notariorum Tribunalis, qui illo mense juxta Tunum retinet Sigillum ipsius A. C. Met. vel etiam si quis potius coram Mensario, quam coram iudice ad id citare velit, poterit citare, hoc modo, videlicet.

Mensario.

- 30 Citetur NN. ex adverso principalis ad videndum remitti causam ad inscriptum Notarium attenta praeventionem, & consensum illum, & decretum necessarium, & opportunum fieri ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Mensario.

Intimetur NN. ex adverso principali, qualiter D. remittit causam, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 31 Sed si quis citat per acta Notarii, qui est parti suspectus, allegatur suspectus d. Notarius in actis Decani eorumdem Notariorum hoc modo, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. allegavit suspectum, & suspectissimum NN. Connotarium & totum ejus officium medio juramento tactis &c. & iuravit extrahi alium in ejus locum de more, omni &c.

Ex tunc d. Decanus, accessit ad se d. Notario suspecto allegato, & d. allegationis suspicione detecta, extrahit alium Notarium ex solita Bussula in ejus locum, & ita observatur toties quoties aliquis Notarius curiae A. C. suspectus allegatur.

Observationes.

A Exceptio proprie est quaedam exclusio, qua interponitur actioni ad excludendum id, quod in intentionem condemnationis deducitur est l. 2. in princ. ff. de except.

Exceptio aut est declinatoria, aut dilatoria, aut peremptoria, ut ultra alios colligitur ex *Marant. de ord. judic. par. 1. memb. 9. n. 1. Masuer. in prax. tit. de except. n. 1. & n. 3.*

33 Exceptio declinatoria potest tripliciter considerari, nam iudex potest tripliciter dici incompetent, primo ratione personae propriae ob defectum in eo existentem, ut si sit infamis Mutus & Surdus, Cacus, Furiosus, Pupillus, Mulier Servus, Minor 18. annis, Advocatus, latè Papien. in forma declin. juris d. in verb. nec fuisse, n. 6 & 7.

34 Quod tamen dicitur de Caco non procedit, quando fuit effectus iudex ante citationem, nam tunc potest retinere officium iudicis, p. m. antea acquitum, & esse iudex l. c. in ff. de p. d. l. 1. §. causam ff. de postulando, Abb. cons. 47. par. 1. Card. Tuse. tit. C. concl. 178. quo casu si sententia sit ferenda in scriptis illam leget per alium, ut post Bart. Bald. & Ang. notant Add. ad Gl. in d. C. de us. Abb. d. cons. 47. n. 3.

- 35 Secundo iudex potest dici incompetens ratione qualitatis, & naturæ causæ, de qua agitur prout est causa Fiscalis, quæ non potest cognosci, nisi coram Procuratore Fiscalis, & Præfidei vel feudalis, quæ non potest cognosci, nisi coram Domino Feudi: vel Matrimonialis, Decimarum, spiritualis, & ei annexa, quæ non possunt cognosci, nisi coram iudice Ecclesiastico, & omnis causæ, quæ habet iudicem particularem, quæ non potest cognosci, nisi coram illo, latè Papien. ubi sup. num. 7. & seq. Et prout est causa propria, quæ in qua nemo est iudex competens, latè ibi Glos. & DB. C. ne quis in sua causa iud. Host. in summ. lib. 2. tit. de sent. § quis debet sententiam, in addit. col. 1. vers. idem generaliter. Tirag. de iur. in reb. ex. in princ.
- 37 Hoc tamen non procedit in Papa, qui potest esse iudex in causa propria, Glos. in cap. cum venissent, & ibi Dec. n. 30. & seqq. ubi tripliciter limitat, de iud.
- 38 Nec etiam procedit in Episcopo, qui potest esse iudex in causa suæ Ecclesiæ, Glos. in d. cap. cum venissent, vers. sic Episc. de iud. Glos. ult. in cap. si quis erga, vers. nam Episcopus 2. q. 7. Innoc. in cap. nosti n. 1. de elect. & ibi Hostien. n. 7. Zabaz. n. 2. in j. Sutr. num. 12. vers. vel dic. ubi quod potest esse iudex in causa, quæ quando spectat ad Episcopum ratione Ecclesiæ, vel dignitatis, non autem quando spectat ad eum iure proprio, Abb. in fin. vers. tertia solutio. Oldrad. conf. 1. § m. 1. vers. sed in casu, qui de communi, Bald. in l. n. 3. C. ne quis in sua causa iud. quem sequitur Anan. in cap. 1. de maledic. num. 10. circa med. vers. querit etiam Baldus, las. in l. qui iurisdic. num. 10. ff. de iurisd. omni. iud. Rem. nald. conf. 539. num. 1. lib. 3. ubi de communi. Hoc tamen limitatur, ut non habet locum, quando agitur de bonis, quæ sunt de ejus mensa, nam tunc videtur causa propria, Dec. in d. c. cum venissent. § 4. & seqq.
- 40 Tercio iudex potest dici incompetens ratione qualitatis personæ actoris, vel Rei, nam actor forum rei sequitur, cap. si Clericus, Laicum. & cap. cum sit generale, de for. compet. l. iur. ordinem C. de iurisd. omni. iud. Masuer. in Prax. in de except. n. 1. vers. adde, unde si Clericus sit Reus, non poterit conveniri, nisi coram iudice Ecclesiastico; si Laicus, nisi coram iudice Laico, & alias nemo poterit conveniri, nisi coram iudice suo, latè Papien. ubi sup. n. 8. in fin. & n. 9.
- B Exceptio declinatoria debet opponi non solum ante litem contestatam, seu pro contestata habitam, sed etiam ab ipso initio antequam fiat aliquis actus, per quem consensus in iurisdictionem dici possit, cap. inter Monasterium de re iud. l. fin. C. de except. Bart. in l. quidam consulebat. num. 9. ff. de re iud. Abb. in cap. exceptionem num. 11. de except. Papien. in d. form. declin. iurisd. in verb. coram vobis n. 1. Marant. de ord. iudic. par. 1. memb. 9. n. 1. Rot. decisi. 91. n. 26. par. 6. recent.
- 42 Hoc tamen non procedit, quando exceptio redderet iudicium retro nullum, nam tunc etiam post litem contestatam, & quandocumque opponi posset, Adden. ad Papien. ubi sup. in ver. coram vobis, Vant. de null. quib. mod. sent. null.
- repar. n. 57. & 58. ubi ponit exempla in omnino privato, & aliis.
- 43 Ceterum regulariter proponens exceptiones dilatorias, & peremptorias, videtur iudicem approbare, & in ejus iurisdictionem consentire, Papien. ubi sup. in verb. nec fuisse n. 1. Bart. in l. fin. C. de except. Marant. de ord. iud. d. par. 1. memb. 9. n. 1.
- 44 Per satisfactionem tamen de iudicio sisti, aut petitionem copiarum libelli non videtur quis consentire in iurisdictionem, prout de prima est tex. in Auth. offeratur C. de lit. contest. de secunda est tex. in l. non videtur ff. de iud. Bart. d. l. quidam consulebat n. 9. & seqq. Papien. in d. verbo nec fuisse n. 1. Rot. decisi. 779. n. 5. & 6. par. 1. divers. ubi sub n. 4. & 5. dicitur, quod nec per substitutionem procuratoris censetur in iurisdictionem consensum.
- 46 Ac proinde exceptiones sunt per ordinem proponendæ, primò scilicet declinatoriæ, & deinde aliæ, Masuer. in Prax. tit. de except. n. 3.
- 47 Sed si omnes simul proponuntur, censetur prius opposita declinatoria ordine scripturæ non attento, argumento, l. talem in prim. ff. de Hered. inst. & cap. causam de re script. Bart. in d. l. quidam consulebat. n. 11. Abb. in d. c. exceptionem. n. 11. de except. Adden. ad Papien. in d. verbo coram vobis.
- 48 Cautius tamen erit ad tollendas difficultates opinionum, ut prius exceptiones declinatoriæ, & signanter contra personam iudicis proponantur, ceteræ verò sub protestatione, seu sub conditione, Bart. in d. l. quidam consulebat. n. 11. ff. de re iud. Masuer. ubi supra n. 3. Abb. in d. c. exceptionem. n. 11. de except. Papien. in d. form. declin. iurisd. in verbo, & in quantum n. 1.
- 49 Quod si iudex cognitione habita procederet ad ulteriora, censetur tacite rejecisse exceptionem incompetentiæ, Rom. cons. 120. circa primum n. 8. vers. 3. conclusio ista, ubi App. in verbo ex parte, dat. concordantes, & processus valeret, quia iudex procedendo ad ulteriora, censetur pronunciare tacite, se competentem, & pars non appellando illum tacite approbare, Papien. ubi sup. in d. verbo nec fuisse, n. 5.
- C Omnes sequentes Romanam curiam, & Forenses in urbe degentes sunt sub iurisdictione A. C. & pro quibuscumque obligationibus non possunt, nisi coram eo, conveniri, Greg. XIV. in Const. Ad generis. impress. post Sal. Tiber. in Prax. lib. 4. Paul. V. cons. 28. Eximia, cum aliis allegatis supra hac eadem 1. par. 6. 1.
- D Opponens declinatoriam debet protestari, se non consentire in iurisdictionem, nisi si, & quatenus & c. ne alias puniatur ut contumax. Ang. cons. 217. in causa n. 2. vers. 2. probatur, las. in l. ait prior. in 2. lectura n. 18. ff. de iur. iur. Felin. in c. cum M. Ferrar. si n. 66. de Const. Alex. in l. non solum §. morte num. 52. & seqq. de nov. oper. nunciat. cum aliis cumulatis per adden. ad Papien. in for. declin. iurisd. in verb. nec fuisse, n. 16. lit. A. & lit. B.
- E Protestatio quod quis non intendit consentire in iurisdictionem, nisi si, & quatenus de iure teneatur, debet repeti in unoquoque actu, alias

alias censetur ab ea recessum, & consensum in jurisdictionem, *Mar. Ches. de commiss. susp. iud. par. 2. §. 2. n. 46. fol. 385. secun. nov. impress. Rot. decis. 91. n. 11. & seq. par. 6. recent.*

Verum quia exceptio declinatoria regulariter non retardat executionem obligationis cameralis, *Zacch. ad Gales. de oblig. camer. q. 17. n. 44. tutius erit citare ad videndum causam reallium, juxta superius tradita.*

F De exceptione declinatoria in primis pro-
54 ponenda, & aliis sub protestatione, quod prius de illa cognoscatur, & super ea pronuncietur, vel sub conditione, quatenus apparebit, aliquem esse judicem competentem, satis dictum est supra hoc eodem cap. lit. B.

G Judicium ubi est capturn, ibi finem recipere
55 debet, ubi capturn est de iud. Rot. decis. 91. n. 19. c. 6. recent. ubi quod regula procedit, tam in iudice ordinario, quam in delegato, nam lite pendente coram uno, non potest procedi coram alio, ut ibidem n. 20.

56 Ceterum exceptio litis pendencie, & fori declinatoria nisi fuerit opposita, & si opus fuerit, appellatum ab ulteriori processu, valebit processus coram secundo iudice factus, *Rota dicta decis. 91. num. 10. & seq. & num. 26. par. 6. recent.*

H Civis est ille, qui estalicujus civitatis origi-
57 narius, non solum autem origo, sed etiam manumissio, allectio, vel adoptio facit aliquem civem, *l. cives C. de incol. lib. 1. 10.*

58 Cives ex privilegio sunt proprie, & verè cives, & ideo gaudent privilegio statuti urbis *lib. 1. cap. 4. 1. dum modo in urbe habitent, & onera sustineant, Fenzon. ad stat. urb. d. lib. 1. cap. 4. 1. n. 4. & 6.*

59 Cives Romani non possunt conveniri, nisi in curia capitolina, *stat. urb. lib. 1. cap. 4. 1. de for. compet. Si tamen sunt in forma camera obligati, possunt etiam conveniri in curia A. C. & est locus praxventioni inter curiam A. C. & curiam capitolinam, Pius IV. const. 73. Dilectos, secun. antiq. impress. cum aliis alleg. sup. cap. 1. lit. A. Pius V. in refor. Trib. A. C. const. 117. Inter illa, secun. antiq. impress. Paulus V. const. 71. universis, Fenzon. ad stat. urb. d. lib. 1. c. 4. 1. num. 1. & 2.*

I Incola est qui in aliqua regione domicilium
61 contrahit, animo ibi perpetuo permanendi, *l. Pupillus §. incola ff. de verb. sig. Luc. Pet. in prax. lib. 1. c. 6. n. 4. Fenzon. ad stat. urb. d. lib. 1. c. 4. 1. n. 6. Penta in ejus pacto impress. apud Fenzon. d. c. 4. 1. n. 1. & seq. Greg. decis. 279. n. 11.*

Unde communiter dicunt DD. quod incola est, qui aliunde venit ad habitandum in aliquo loco, animo ibi permanendi, domicilium contrahendi, *Pen. in d. vot. n. 3.*

62 Incolatus contrahitur pluribus modis, la-
re *Pen. in d. vot. per rot.* Signanter autem in dubio qui per decennium in urbe habitavit, acquirit incolatum de jure communi *Cherub. in compend. Bullar. tom. 2. ad const. 34. Pii IV. fol. 2. Caput. q. decis. 80. par. 2. Pen. ubi supra num. 7. presu- mitur enim habere animum ibi continuo habi- tandi, quæ per decennium inhabitavit, & c. am. 63 ad Gr. god. de i. 279. n. 26. alias sine animo non*

acquiritur domicilium, nec incolatus, etiam si quis in loco habitaret mille annis, *Rolan. conf. 72. n. 51. lib. 3. Beltram. ad Greg. d. decis. 279. n. 6. Luc. Pet. in prax. lib. 1. c. 6. num. 5. ver. ex his Rot. decis. 137. n. 12. & seqq. p. 5. recent.* Debet tamen hujusmodi non animus constare clarè, vel expresse declarari, & fieri de hoc protestatio clara, quod quis non intendit contrahere domicilium, alias nihil relevaret, *† nam incolatus nihilominus contraheretur, Rot. d. decis. 137. n. 14. par. 5. recent.*

65 Et hinc est quod licet Roma sit patria com-
munis, *l. Roma ff. ad municip. & de incol. & mun. di caput, ut per Mar. Ches. de commiss. avoc. caus. 66 par. 2. c. 7. §. 1. n. 6. fol. 272. & ob id sibi faci-*

lius quam alibi incolatus contrahatur, *Pen. in d. vot. n. 19. & n. 25. Nihilominus curiales, † &*

67 Romanam curiam sequentes, & Advocati,
Procuratores, & similes, qui in urbe degunt, non animo ibi perpetuo permanendi, sed tan- tum ratione officiorum, & negotiorum, & do- nec negotia expediant: non contrahunt in urbe domicilium ullo tempore etiam si ibi habitave- rint ultra decennium, *Paris. conf. 53. n. 89. & seq. lib. 3. Pen. in d. voto n. 24. ver. 2. istam inter-*

68 Hoc tamen non procedit concurrentibus
conjecturis in contrarium, ut Primò si curiales duxerit secum majorem partem bonorum. Secundo si familiam quoque transtulit. Tertiò si Uxorem ibi duxit. Quartò si ibi familiam aluit & domos, & possessiones emit, nam tunc, si ul- tra decennium habitavit, acquirit incolatum, *Pen. in d. vot. n. 14. & seqq. & n. 24. ver. 2. istam Rot. decis. 137. n. 11. par. 5. recent.* non tamen ob id erit subiectus foro capitolino, *stat. urb. lib. 1. cap. 4. 1. prout etiam † esset subiectus hujusmodi foro, nisi nominatim à statuto exciperetur, Pen. in d. vot. n. 25.*

Ceterum Advena, qui se incolam expresse declaravit, affirmando, se ad urbem animo ibi perpetuo habitandi, & domicilium acquirendi venisse, vel Conventus coram A. C. aut coram Gubernatore urbis, causam à senatore, aut alio iudice capitolino reassumendam curavit, utique pro incola foro capitolino subiecto erit habendus, nec postea, alia causa in foro capitolino conventus, poterit illum forum declinare, *Luc. Pet. in prax. lib. 1. c. 6. n. 5. Pen. in d. vot. n. 10. & n. 13. Cherub. in compend. Bullar. ad const. 28. Jul. 2. decret. scol. 1. ubi quod ita fuit decisum in Romana Salviani 7. Novembris 1601. coram bo. mem. Litra.*

71 Quod verò attinet ad privilegium fori inter
cives, & incolas nulla est differentia, *Fenzon. ad stat. urb. d. lib. 1. cap. 4. 1. n. 8. Pen. in d. vot. n. 21. Pius IV. d. const. 73. Dilectos Pius V. d. const. 117. secun. antiquam impress. Paulus V. dicta const. 71. ubi declarat nomen incolatum secundum juris communis dispositionem esse intelligan- dum.*

72 Et ob id incola urbis non poterit conveniri,
nisi in dicta curia capitolina ad instar civis, sic disponente d. statuto lib. 1. c. 4. 1.

Hoc tamen non habet locum in incola cu-
riali, vel campore, sed bonè in cive, qui licet

- fit curialis, vel campfor, poterit nihilominus in dicta curia Capitulina conveniri, cum dictum statutum hanc recipiat declarationem a const. Iulii II. quæ incipit, Decet, & est eius Const. 13. secund. antiq. impress. latè Fenzon. ad stat. urb. d. c. 41. n. 26. & seqq.
- 37 Sed si civis, vel incolæ sit in forma cameræ obligatus, potest etiam conveniri coram A. C. & erit locus præventioni ex eodem statuto.
- 74 Et ubicumque sunt duo iudices, quorum quilibet, aliquo respectu, est iudex privative quoad alios, si contendat inter se de jurisdictione semper inter eos regulariter videtur esse locus præventioni, juxta tradita per Pium V. d. const. 73. & const. 74. Inter & Pium V. d. const. 117. secund. antiq. impress. Paul. V. d. const. 71. universi agri.
- L Eminentissimi nunc Cardinalis Vicarius Sanctissimi D. N. Papæ et in urbe iudex ordinarius Clericorum, Religiosorum, locorum piorum, & bonorum eorumdem, privative quoad alios Clem. VII. const. 23. licet, Paul. III. const. 37. Licet secund. antiq. impress.
- 76 Verum si agatur vigore obligationis cameralis, est quidem iudex personarum, locorum, & bonorum Ecclesiasticorum, ut supra, & potest in huiusmodi causis procedere juxta d. suas ordinarias facultates, Pius V. const. 20. Considerantes, secund. antiq. impress. sed in hoc casu inter eum, & A. C. est locus præventioni ex constitutionibus Summorum Pontificum expressè disponentium, quoad Clericos ratione originis, vel domicilii Romanos, & loca pia in forma cameræ obligata, eorum illi nullo iudicem, qui prævenit Pius V. d. const. 117. Paul. V. d. const. 71. universi agri.
- 77 Quo verò ad Hebræos, si agatur vigore obligationis cameralis A. C. est illorum iudex privative quoad alios, præterquam in libris dependentibus ab aliis tribunalibus, Paulus V. d. const. 71.
- 78 Si verò non agatur vigore obligationis cameralis, in causis civilibus inter Hebræos, & contra eos, Vicarius est iudex privative quoad alios, Iul. III. const. 1. Cum sicut, secund. antiq. impr.
- 79 Et quidem activè, & passivè, quando agitur inter Hebræos, sed inter alios passivè tantum
- 80 Paul. V. d. const. 71. Hebræorum verò ¶ Banche-riorum est iudex Eminentissimi nunc Cardinalis Camerarius, Pius V. const. 139. Cum sicut, Greg. XIII. const. 43. Cum sicut secund. antiq. impress. Paul. V. d. const. 71. universi agri.
- 81 Clerici autem in minoribus constituti, ad hoc ut gaudeant privilegio fori, debent habere beneficium Ecclesiasticum, vel incidentes in habitu, & tonsura inservire alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, Concil. Trident. sess. 23. c. 6. de reform.
- 82 Ceterum licet clericus prima tonsura insignitus incedens in habitu, & tonsura dicto privilegio fori non gaudeat, nisi ut supra, Ecclesiæ inserviat, gaudet tamen privilegio Canonis, necnon Privilegio c. Odoardus de solut. & omnibus aliis privilegiis Clericalibus, prout statè Sac. Cong. Conc. Trid. Interpretum declaravit Comit. resp. moral. lib. 6. quest. 20. per tot. Gen-

2. d. in reg. 8. Cancell. gloss. §. num. 6. & seqq. Sanch. in Dec. ro. 2. lib. 7. c. 13. n. 33. Bellet. acquisit. Cleric. par. 1. de favor. Cleric. pers. §. 8. n. 22. cum aliis latius per Squillan. de Privil. Cleric. c. 8. n. 3. & c. 12. n. 8. & seqq. & per Barbos. de Potest. Episc. par. 2. alleg. 12. n. 32. Scacc. de Camb. & commerc. par. 3. §. 7. gloss. §. n. 162. ve s. contrarium. ex rationibus, de quibus per præfatos, & per Navar. conf. 24. de Privil. lib. 5. & Molin. de iust. lib. 3. d. put. 671.
- 83 Declarationes autem Sac. Cong. Concil. sunt declinæ, & habent vim legis universalis, Graz. de Benef. in præfat. circa med. Rot. in Aversana beneficij 3. Iulij. 1606. coram bon. mem. Card. Sacrat. Ferentil. ad Buratt. decis. 479. num. 21. Et cum sint factæ ab habente potestatem, & facultatem a Summo Pontifice, ab eo factæ censentur, & faciunt jus quoad omnes, prout ipmet sacri Canones, Rodr. gonz. quæst. regul. lib. 1. q. 11. art. 2. ante fin. Garz. de Benef. in præfat. circa med.
- 84 & ligant tam in foro fori, quam in foro poli, etiam in non sint publicatæ, & sufficit eas allegare, ad instar juris communis, Rodrig. ubi supra, Ferentill. ad Buratt. d. decis. 479. n. 21. ubi quod idem ¶ dicendum est de declarationibus aliarum Congregationum, ut dixit Rot. in Meten. Abbatis 19. Jan. 1628. coram R. p. d. Donnezet-fo, unde ¶ merito Rota solet semper illis deferre Rot. decis. 154. n. 3. par. 5. re. ere. & eas reverenter recipiendo, illis acquiescere Cavalier. dec. 628. n. 7. & n. 8. Buratt. decis. 479. n. 3. & ibi Ferentill. n. 20.
- 87 Et licet forum sortiri, & statui ligari paria sint, Soccin. conf. 271. num. 5. lib. 2. Barbos. in cap. quod Clericus n. 7. de for. compet. & c. 20. ad Stat. Urb. lib. 1. c. 143. n. 24.
- 88 Attamen in locis in quibus statuta non sunt Papalia, prout statutum urbis, si Clericus aliqua ratione sortitur forum laicale, præfata regula habet quidem locum in ordinariis, sed non in decisionibus Cald. conf. 111. de Const. Dec. in c. ex parte il. 2. n. 12. & seqq. de offic. De eg. idem Dec. in c. Erc. S. Meria n. 24. & seqq. & ibi Fely. n. 81. ver. 3. casus de Const. An. bar. in cap. quod Cleric. n. 4. vers. 10. de leg. duo in m. bra facit, & ibi Card. n. 1. vers. opponi ad præfat. & 10. de Anan. n. 3. de For. comp. Rot. conf. 179. n. 20. & seqq. 2. d. ex. conf. 164. n. 3. ubi de commun. lib. 6. Cephal. c. 654. n. 31. & seq. lib. 5. Capic. decis. 66. n. 4. & 5. Ricc. coll. 1710. part. 3. cum aliis cumulatis per Barbos. in d. c. quod Clericus n. 8. & seq. de For. compet. & per Bellet. d.quisit. Cleric. par. 1. de ex. impr. Cleric. §. 3. n. 14. 15. & 16.
- M Illustrissimus D. Gubernator Urbis est iudex
- 89 ordinarius Romanæ curiæ, cuius jurisdictio latè se extendit in criminalibus, ceterum in civilibus est iudex in causis mercedum, quas alii iudices non possunt ab ejus tribunali resumere, nec ab ejus sententiis in d. causis statui appellatio, Leo X. const. 7. Etsi pro cantharum, secund. antiq. impress. & ob id, si ab ejus sententia ¶ fuerit appellatum in causa mercedis, Signatura referibit cum clausula, Sine præjudicio legitime executionis, vel non retardata executione, nec aliquis ibi in eisdem causis auditur, nisi facta actuali deposito, vel data idonea cautione

- cautione in forma depositi, ob ejus amplissimas facultates, & Privilegia, *Marches. de comm. appell. in caus. Alm. par. 1. §. 1. n. 55. & seqq. fol. 195. secun. nov. impress.*
- 91 Causa verò Mercedis, ad effectum faciendi depositum, illa tantum intelliguntur, in quibus agitur de Salario, seu Mercede menstrua, vel diurna, *Paul. V. in reform. Trib. Vrb. d. const. 7. Vniuersi agri.*
- N Adfunt in urbe plures alii iudices, & signanter infra scripti, sed inter eos, & A.C. non ita saepe contingit de iurisdictione altercari, prout inter eundem A.C. & praefatos, per modum exempli supra relatos.
- 92 Eminentiss. Cardinalis Camerarius S. R. E. est iudex ordinarius Romanae curiae, & habet iurisdictionem in omnibus concernentibus interesse Camerae, *Vrbani VI. const. 1. apostolica Camerae, Pius IV. const. 55. Romanus Pont. secun. nov. impress.*
- 94 Coram eo bis in hebdomada, in diebus in quibus est Rota, fit camera. Praesunt autem Camerae duodecim Clerici, *Marches. de Comm. in part. par. 1. cap. 3. n. 57. secun. nov. impress. fol. 158. qui habent iurisdictionem in quibuscumque concernentibus interesse camerae Apostolicae Innoc. VIII. const. 4. Cum scitur. se. un. nov. impress. Vestr. in prax. lib. 2. c. 1. secus in non concernentibus interesse Camerae, Pius IV. const. 70. Romanus Pontifex, secun. antiq. impr. Paul. V. const. 71. Vniuersi agri.*
- 96 Clerici camerae non habent iurisdictionem ut singuli, sed tantum collegialiter in plena Camera *Pius IV. d. const. 70. §. Clerici, Paulus V. d. const. 71. §. Clerici, & omnes faciunt unum Tribunal; adeo ut unus dicatur subrogatus loco alterius, ut in simili de auditoribus, Rota est decis. Put. 339. num. 2. lib. 3. in correct. Seraph. decis. 318. n. 2. Greg. decis. 369. num. 2. Cavalier. decis. 33. n. 5.*
- 97 Nec Signatura iustitiae solet camerae rescribere, sed eadem camera per Turnum causas distribuit, & si a sententia Cardinalis camerarii, aut Thesaurarii, aut Clerici appellare contingat, eadem camera alteri clerico causam appellationis mandat, *Marches. de comm. in part. par. 1. cap. 3. n. 66. & n. 68. fol. 158. secun. nov. impress.*
- 98 Propositiones autem scribuntur à Clerico Mensario, à quo etiam postea leguntur, & successivè distributio illarum fit in plena Camera ab ipsius Decano, *Pius IV. const. 110. Cum inter ceteras, secun. antiq. impress.*
- 99 Inter praefatos Camerae Clericos adfunt habentes etiam officia particularia, prout Praefectus Annontae, Praefectus Archiviorum, Praefectus Graeciae, Praefectus Carcerum, Praefectus Riparum, Praefectus Dohanarum, Praefectus Zeccarum, Praefectus Viarum, quorum singuli in de eorum officiis habent iurisdictionem, & ob id distributio causarum in camera fit ut supra à Decano per Turnum, & secundum Officia Clericorum respectivè, *Pius IV. d. const. 110.*
- 100 Illustrissimus D. Thesaurarius similiter est Romanae Curiae Iudex Ordinarius, est iudex Spoliorum in Italia, necnon locorum montium, & aliorum, de quibus in ejus facultatibus, privativè quoad alios, *Sixt. V. Const. 100. In conferendis, secun. nov. impress. De Thesaurario, & ejus officio aliquatradit Vestr. in prax. lib. 2. cap. 5.*
- 101 Soldanus urbis, hodie iudex Turris Nonae, & marechialis urbis, & deputatus ab eo hodie Iudex curiae Sabellorum; sunt Iudices pedanei, primus in civilibus non habet iurisdictionem, nisi in causis à decem scutis infra *Pius IV. Const. 85. Cum ab ipso, secun. antiq. impress. Paul. V. d. const. 71. Secundus est tantum Iudex curialium humilioris conditionis, & inferioris ordinis, Vestr. in prax. lib. 2. cap. 13. n. 2. ejus facultates videre possunt apud Greg. 13. const. 30. Dum re- ste, secun. antiq. impr. ejus curiam reformavit Paul. V. dista Const. 71.*
- 102 Iudex Burgi habet iurisdictionem in causis habitantium in Burgo, privativè quoad alios in prima instantia; sed si agatur vigore obligatio- nis cameraris, aut alterius executivae, causa potest ab A.C. reallumi, *Pius IV. d. Const. 85. Cum ab ipso.*
- 103 Iudex Fabricae S. Petri de urbe est iudex ordinarius, & cognoscit causas Fabricae suae marie, & sine tela judiciaria, privativè quoad alios, & habet amplissima privilegia, *Clem. VII. Const. 8. Admonet, secun. antiq. imp. eff. Cherub. in comp. Bull. tom. 1. super const. 3. Clem. VII. ad- monet.*
- 104 Iudices locorum piorum sub iurisdictione Vicarii non exsistentium, ut est iudex Orphanorum, Neophilorum, Fautorum, & similes sunt iudices dd. locorum privativè quoad alios, si tamen lis sit inter eos, conquassantur privilegia, & actor sequitur Forum rei, secundum dispositionem juris communis.
- 105 Iudex verò Basilicarum S. Joannis Laterani, S. Petri in Vaticano, & S. Mariae Majoris sunt iudices in eorum Franchis, necnon personarum eis intervenientium, & bonorum eorumdem, & olim erant iudices privativè quoad alios activè, & passivè cum amplissimis facultatibus, & privilegiis; hodie verò ex constitutione *San. Mem. Urbani Papa Octavi, quae incipit Quamvis, edita sub die 23. Decembris 1642. dicta facultates fuerunt declaratae, ut bene procedant, quando agitur de interesse Basilicarum, locorum piorum habentium protectorem, sed reliquis causis, in quibus agitur de interesse particularium personarum, observatur jus commune, & actor sequitur forum rei. Cate- rum, si lis versatur inter ipsas Basilicas, attenditur praeventio, conquassantur privilegia, & actor pariter sequitur forum rei, secundum juris communis dispositionem. In casibus autem in dictis facultatibus comprehensis pro remissione causarum non debet adiri Praefectus Signaturae iustitiae, sed Praefectus Signaturae Sanctissimi.*
- 106 De Sacro Rotae Auditorio non fuit facta aliqua mentio, quia cum in Rota causa omnes sint commissariae, & per speciale rescriptum à Signatura commissa, ut per *Vestr. in prax. lib. 2. c. 17. n. 3. non possunt per A.C. Iudicem ordi- narium*

marium ad rei conventi instantiam reallumi, sed si quis prætendat, alias à rota avocare, debet adire Signaturam iustitiæ, ex quo enim exitu rescriptum à superiore, jurisdictionis inferioris suspensa remanet, nec illud potest nisi per rescriptum revocari, l. iud. c. i. s. i. v. ubi Bart. n. 2. ff. de iud. Marib. de Comm. avoc. caus. par. 2. §. 3. n. 4. fol. 328. secundum nov. impress.

109. Ceterum actor, qui causam in rota committendam curavit, si reus est in forma cameræ obligatus, bene poterit variare, & A. C. adire commissionem, & inhibitionem emanata non obstante, si reus fuit contumax, alias secus, Rot. post Zacc. de obis. Cam. dec. 56. n. 8. & seqq.

110. Auditores ꝑ rote sunt numero duodecim, & dicuntur Cappellani Papæ quia olim ꝑ summum Pontifex causas ab universo orbe ad se confluentes, dummodo consistoriales non essent, per seipsum seorsum à sacro Senatu in sua Capella audiebat, ad quam, proistat n. causarum audientia, non nisi discretissimi viros in iure peritos adscribat, ad quorum relationem idem summus Pontifex dd. causas decidebat, & hæc sunt innumera decisiones, seu decreta, ex quibus, ut plurimum sacri canones fuerunt compilati, prout in libris decretalium, sexti decretalium, Clementinarum, & aliis apparet. Etiam hodie deservunt in Capella summi Pontificis in divinis. Sed quia Summi ꝑ Pontifices paulatim se ab hoc munere revocarunt, & primo audientiam d. causarum, quæ sacri Palatii fuerunt appellata, ipsis concesserunt, auditorum causarum in sacri Palatii novo vocabulo fuerunt vocati, ac deinde caperunt Summi Pontif. causarum quoque decisionem eisdem auditoribus, speciali rescripto fere in omnibus delegare, ut per Vestr. in prax. lib. 2. c. 17. n. 1. & seqq.

111. Ceterum quo ad iudices ordinarios Romanæ curiæ, A. C. ubicunque ejus jurisdictionis se extendit, causas reallumit, inhihet omnibus juxta suas ordinarias facultates, non tamen Basilicarum iudiciis, ob eorum amplissima privilegia, quæ habent, dum agitur de Basilicarum interesse, secus si non de Ecclesiæ, sed interelle privatorum agatur, attenta dispositione d. Const. Quamvis, Verb. VIII. de qua supra n. 106.

112. In causis autem modici momenti, infra summam scutorum undecim, quilibet iudex ordinarius est competens, nec dictæ cause possunt reallumi, Paul. V. d. const. 71. Vniversi agri. Et licet A. C. soleat illas aliquando reallumere, sub pretextu verborum dictæ constitutionis, ibi, & coram iudicibus competentibus venientes, quasi quod si non sint introductæ coram iudicibus alias competentibus, possint reallumi; præfectus tamen Signaturæ illas regulariter remittit ad iudices, coram quibus fuerint primitus introductæ, & ita quotidie observatur.

113. Similiter licet A. C. prætendat quod quis, in alium iudicem contentiendi, non possit ejus jurisdictioni præjudicare, & ob id instante parte causas reallumat, dicto consensu non obstante, præfectus tamen Signaturæ solet dictas causas remittere ad iudices, in quorum jurisdictionem fuit consentum.

114. Eminentiissimus Dominus Cardinalis Signaturæ iustitiæ præfectus, ubicunque est de jurisdictione contentio, iudicat inter tribunalia oris, & remittit causas ad iudices, ad quos spectant, manu regia sine omni scriptura, omni, & quacunque appellatione, & recursum remotis, sic disponente reformatione tribunalium urbis quæ est Const. Pauli V. 71. Vniversi agri, §. in primis quoad formam, vers. & quoad præventionem.

115. Exceptio iudicis suspecti est proponenda in principio litis, ad instar exceptionis in competentia, ante consensum in jurisdictionem, Papien. in form. declin. juris. d. in §. iudicem suspectum num. 7. & potest opponi sub conditione, in quantum appareat aliquem esse iudicem competentem, Papien. ubi supra n. 5. & in quantum num. 1.

116. Ad allegandum iudicem, vel Notarium suspectum requiritur mandatum speciale, Caput. 1. dec. 1. 68. n. 1. Greg. dec. 368. n. 1. Marib. de Comm. ff. s. p. iud. par. 2. c. 8. §. 1. n. 40. fol. 380. secundum nov. impress. Buratt. dec. 388. n. 2. & ibi Ferentill. n. 7. Sufficit tamen tacita ratificatio prout si principalis fuerit causam prosecutus coram alio, Rot. dec. 440. n. 2. par. 2. recent. Beltram. ad Greg. d. dec. 368. n. 3. Dicitur ꝑ autem satis speciale mandatum, si in eo sit solita clausula, ad iudices, & Notarios suspectos allegandum, Beltram. ad Greg. d. dec. 368. n. 8. Ferentill. ad Buratt. d. dec. 388. n. 7.

117. Si quis tamen, postquam allegavit aliquem suspectum, comparuit coram eo simpliciter, sine aliqua protestatione, censetur à reculatione recessisse, Greg. d. dec. 368. n. 2. lat. Beltram. ad Greg. dec. 292. n. 4. Buratt. dec. 388. n. 3. etiam si comparuerit cum protestatione, quæ sit contraria facto, Buratt. d. dec. 388. n. 4. & 5. Beltram. ad Greg. d. dec. 292. n. 4.

118. Suspectus potest allegari tam iudex delegatus, quam ordinarius, & licet in ordinario sit opinio controversa, an possit suspectus allegari, communis tamen opinio est, ut reculari possit, Papien. in d. form. declin. juris. d. in §. iudicem suspectum n. 4. & hanc recipit praxis in curia A. C. nam si prius auditor, aut aliqui ex locutenentibus suspectus allegatus, alium in ejus locum deputat sine multa difficultate, & ita quotidie observatur.

119. Et quod de jure Canonico tam delegatus, quam ordinarius possit suspectus allegari, tradunt Adden. ad Bona. urf. in prax. tit. de recusat. n. 2. n. verborum non agitur, Mandos. in d. form. commiss. deputat. Adjunct. in verbo Adjunctum ver. de jure canonico. Marib. de Comm. ff. s. p. iud. par. 2. c. 8. §. 2. n. 57. & seq. fol. 395. secundum nov. imp.

120. Sed de jure civili ordinarius reculari in totum non potest, Bonacurs. in prax. tit. de recusat. num. 2. Sed ꝑ eo allegato suspecto datur adjunctus, & signatura aliquando alium in omnibus subrogat, Ma. chet. de comm. ff. s. p. iud. §. 1. n. 2. fol. 376. Interdum verò adjunctum dare consuevit, tam quoad iudices Romanæ curiæ, quam extra eam, Mandos. quod alios allegat. in d. verbo adjunctum vers. Signatura, Marib. de Comm. ff. s. p. iud. dicta par. 2. c. 8. §. 2. n. 37. & n. 4. fol. 395. & fol. 395. secundum nov. impress.

- 124 Ceterum quando iudex fuit allegatus suspectus, si ex adverso procedatur ad ulteriora coram eo, processus est nullus, etiam si non fuerit appellatus, quod procedit de iure civili, Papien. ubi sup. n. 2. & ibi adden. lit. B. Meinsing. obser. cam. cent. 4. observ. 59. n. 2. Osa. d. decis. 84. n. 5. & seq. Secus autem de iure Canonico, ut per Adden. ad Papien. ubi supra, post Osa. d. decis. 84. n. 5. & seq.
- Q Causæ suspicionis non sunt coram iudice recusato de iure civili exprimendæ, secus de iure Canonico, Papien. in d. for. declin. iurisd. in §. Rationibus n. 1. sed sunt exprimendæ coram arbitris, vel coram iudice, ad quem fit recursus, vel appellatur, Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 3. c. 8. §. 1. n. 24 fol. 377. secum. nov. imp.
- 126 Causa verò suspicionis de iure civili probatur juramento, Adden. ad Papien. ubi sup. de communi testantes, Marches. d. par. 2. c. 8. §. 1. n. 49. fol. 377. Sed de iure Canonico secus est, nam plenè probari debet, Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 2. cap. 8. §. 1. n. 33 fol. 379. Quod limitatur, † ut non procedat in arbitri, Consultoris, Notarii, & Procuratoris recusatione, nam causa quoad eos probatur juramento, ut post alios, quos allegat, sequitur Marches. ubi sup. n. 34 Adden. ad Papien. in d. §. rationibus. Iterum procedit in recusatione iudicis delegati, nam & ista juramento probatur, Caputag. decis. 102. par. 1.
- 128 Quæ sunt recusationis causæ iustæ, tradit Marant. de ord. iud. in 3. par. sextæ partis principalis, actu secundo d. appellat. n. 68. & seq. ubi enumerat quadraginta causas, viginti quinque autem causas enumerat Duen. reg. 204. par. 2. & nonaginta causas enumerat Sieph. de Aus. in tract. de Recusat. ut per Adden. ad Papien. ubi supra R. in §. nec fuisse, lit. P.
- 129 Deputatus, & approbatus iudex ab initio de consensu partium, non potest postea suspectus allegari, nisi nova causa superveniat, Salic. in Auth. offeratur n. 3. in 6. not. C. de lit. contest. Marches. ubi supra n. 8. fol. 384. Cavaler. decis. 178. n. 1. & 2. quod procedit etiam in non habentibus iurisdictionem, prout est Notarius, & similes, & in habentibus nudum ministerium, prout est peritus, Caval. d. decis. 178. n. 3.
- 131 Hodie coram A. C. Met. sufficit allegare causas ore tenus, citata parte ad videndum deputari alium iudicem loco NN. suspecti allegati, & si causa videtur ei rationabilis, de facili alium deputat: si vero causa esset iusta, & ipse noller eam admittere, esset opus citare ad videndum mandari superfederi usque ad primam, vel secundam Signaturam coram Eminentiſſimo Signaturæ iustitiæ præfecto, sive illius auditore, & deinde adire Signaturam, citata parte pro commissione appellationis, vel deputationis alterius iudicis, juxta tradita per March. d. par. 2. de Commiss. suspic. iud. fol. 375. & seq. secum. nov. impress. & inferius tuo loco dicitur.
- 132 In Camera verò, Clerico suspecto allegato, non solum debet exprimi causa suspicionis ab Allegante, sed etiam debet discuti, dicto Clerico abente in plena camera, & si reperitur iusta, & approbatur à majori parte, ut suspectus

removetur, Pius IV. Const. 110. cum inter ceteros secum. antiq. impress. Paul. V. Const. 71. universi agri, & alius in ejus locum subrogatur, Marches. de commiss. in partic. par. 1. cap. 3. num. 72. fol. 158. secum. nov. impress. Si verò Clericus † habeat interesse in causa, vel agatur de interesse alicujus conjuncti ipsius usque ad quartum gradum, non allegatur camera suspecta, sed ipse clericus, dum causa discutitur, debet à camera recedere, Pius IV. de const. 110. Paul. V. d. const. 71.

134 Sic etiam nec Rota suspecta allegatur, ex quo tractetur de interesse alicujus auditoris, seu ejus conjuncti usque ad quartum gradum, sed dictus auditor, donec causa discutitur, amovetur à Rota in eo instanti Marches. de Commiss. suspic. iud. par. 2. §. 2. n. 4. & seq. fol. 391. ubi quod idem observatur in Signatura.

8 Romana curia observat, ut, altera parte absente detur iudex ad petitionem alterius, secus utraque parte præſente, de qua observantia testatur, Gloſ. in l. observandum in verbo exempli ff. de iud. & in Auth. offeratur, in verbo petierit, C. de lit. contest.

136 Sed hoc potest verificari in Commissionibus causarum in partibus, non autem in deputationibus, quæ sunt ab A. C. Met. qui iudices deputat ex officio, nec etiam in commissionibus in curia, in qua regulariter datur iudex ex officio R. P. D. Cancellariæ Regentis, unde disposito cap. oblata de appell. quod appellatus † non possit in committendo causam pravenire, & supplantare appellantem, ex hac ratione cessat, & non habet locum in curia, Marches. de Commiss. vig. cap. oblata par. 2. c. 9. §. 1. n. 11. & seq. fol. 401. secum. nov. impress. & hoc † indistinctè, nisi partes concordent de iudice, & ob id in curia A. C. solet citari ad concordandum de iudice, & dandum listam confidentium, & diffidentium, alias videndum deputari ex officio, quam practicum ponit Iacobin. de S. Gregor. in d. l. observandum n. 2. ff. de iud.

139 Sufficit allegare Notarium suspectum medio juramento tactis &c. nam causa suspicionis in Notario probatur per juramentum, Caputag. decis. 202. part. 2. Rot. in Romana electionis 14. Novembris 1611. coram bo. me. Vbaldo impress. per Marches. de Commiss. suspic. iud. num. 1. fol. 384. secum. nov. impress. neque in hoc est differentia inter ius Canonicum, & ius civile, Add. ad Papien. in d. form. declin. iurisd. in §. rationibus, requiritur tamen mandatum speciale, ex præallegatis.

SYMMARIVM CAP. VIII.

- 1 Exceptiones dilatoria, & peremptoria sunt opponende in termino ad solvendum ante expeditionem mandati.
- 2 Exceptio excommunicationis, perjurij, & similes, quæ repellunt à iudicio, ante mandati expeditionem quomodo opponende.
- 3 Exceptio, nihil fieri nisi recogniti iuribus, & legitima is perſonis ante mandati expeditionem opponenda quomodo fit.
- 4 Iuribus recognitione indigentibus non recognitis, & per.